

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Занчука Олександра Степановича

**«Еколого-економічні основи інтегрованого планування розвитку
землекористування територіальних громад», що подана на здобуття
ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові
науки» за спеціальністю 051 «Економіка»**

**Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із
планами науково-дослідної роботи Львівського національного
університету ветеринарної медицини та біоресурсів імені С.З. Гжицького**

Ефективне використання земельних ресурсів вимагає застосування інтегрованих підходів до планування землекористування. Процеси розподілу чи перерозподілу земель для різноманітних цілей можливі через досягнення гармонії між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку територій. У цьому контексті набуває актуальності питання формування сталого землекористування громад шляхом фізичної організації простору. Для сталого функціонування територій необхідно, щоб просторове планування на всіх рівнях управління забезпечувало перехід від «жорсткого» управління природокористуванням (технічне управління природними системами) до «м'якого» (підтримка екологічного балансу природних систем). Економічний розвиток громад повинен супроводжуватись заходами із захисту та відновлення земельних ресурсів, одночасно забезпечуючи підвищення якості життя населення. Саме цим питання присвячена дисертаційна робота Занчука Олександра Степановича, яка виконана в рамках наукової теми факультету землевпорядкування та інфраструктурного розвитку Львівського національного університету ветеринарної медицини та біоресурсів імені С.З. Гжицького «Механізм забезпечення збалансованого використання земель у контексті просторового розвитку територій» (номер державної реєстрації УкрІНТЕІ 0121U108080, 2021–2025 роки).

Внеском автора у виконання цієї теми є обґрунтування низки положень щодо інтегрованого планування землекористування територіальних громад, зокрема: теоретико-методичні засади формування еколого-рекреаційного каркасу, визначення інтегрального індексу для оцінки планувальних рішень, оцінка ефективності заходів інтегрованого планування розвитку землекористування територіальних громад.

Загальна оцінка змісту роботи

На підставі детального ознайомлення із планом, анотацією та змістом дисертації Занчука Олександра Степановича доцільно стверджувати, що дисертація є завершеною науковою роботою та відповідає заявленій темі. Викладені в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації характеризуються достатнім рівнем наукової обґрунтованості. Форма представлення результатів дослідження свідчить про належну теоретичну підготовку дисертанта, його вміння працювати з науковим матеріалом.

Структура роботи логічно вибудована, що забезпечує послідовність викладення теоретичних і прикладних аспектів. Автор успішно узгоджує основні елементи дослідження з його метою та завданнями. Дисертантом комплексно і грамотно використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження, що є умовою забезпечення обґрунтованості та достовірності результатів наукового пошуку. Робота містить графічний і табличний матеріал, що полегшує наочне сприйняття отриманих результатів. Напрацювання автора пройшли належну практичну апробацію, що підтверджено відповідними актами про впровадження. Обґрунтованість результатів дослідження, їхню практичну цінність також засвідчує апробація на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, де вони були представлені. Отож, вказане свідчить про достатню обґрунтованість та достовірність сформульованих у дисертації висновків і пропозицій.

Основні наукові результати, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Дисертаційна робота характеризується науковою новизною отриманих результатів, зокрема до найвагоміших із них належать такі напрацювання:

1) дисертантом уперше сформульовано необхідність інтеграції ландшафтного і землевпорядного планування, шляхом формування еколого-рекреаційного каркасу з підпорядкованими одиницями природних і рекреаційних ресурсів та деталізацію структури землекористування громад за типами (підтипами) для забезпечення раціонального та ефективноно їх функціонування;

2) автором удосконалено: логічно-змістовну структуру моделі системи планування землекористування, яка охоплює такі елементи «Інтегроване планування розвитку землекористування», «Зонування земель», «Оцінка результатів наявного та проєктного землекористування»; методичні підходи до інтегрованого планування землекористування та до визначення інтегрального індексу для оцінки планувальних рішень щодо розвитку землекористування; критерії та показники формування модельних територіальних громад;

3) у дисертації набули подальшого розвитку: методологія об'єднання природних територій і територій залучення туристів із наявною інфраструктурою для формування еколого-рекреаційного каркасу; методичні підходи оцінки ефективності заходів інтегрованого планування розвитку землекористування територіальних громад; землевпорядно-планувальні заходи щодо формування еколого-рекреаційного каркасу системи землекористування.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи Занчука Олександра Степановича мають важливе значення для теорії та практики розвитку просторового планування землекористування територіальних громад. Теоретичне значення результатів дисертації визначається поглибленням методологічних основ інтегрованого

планування розвитку землекористування територіальних громад із урахуванням зарубіжного досвіду, зокрема методом територіального зонування земель. Теоретичні та науково-методологічні положення дисертаційної роботи використано в освітньому процесі на факультеті землевпорядкування та інфраструктурного розвитку Львівського національного університету ветеринарної медицини та біоресурсів імені С.З. Гжицького під час викладання навчальної дисципліни «Землевпорядне проектування».

Практичне значення сформульованих автором теоретичних положень, висновків і рекомендацій полягає у можливості їх використання для розвитку науки про просторове планування та практики планування розвитку землекористування задля підвищення ефективності використання земельних ресурсів у межах територіальних громад. Основні наукові положення і рекомендації дисертаційної роботи, які мають практичну значущість, прийняті до впровадження в діяльності Львівського науково-дослідного та проектного інституту, Радехівської міської ради Львівської області, Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААНУ та Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Повнота апробації результатів дослідження

Результати дисертаційного дослідження пройшли достатню апробацію. Автором опубліковано 8 наукових праць, з яких 3 статті у наукових виданнях, включених до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, 5 тез наукових доповідей. Кількість та обсяг публікацій відповідають вимогам, що ставляться до оприлюднення матеріалів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Дисертаційна робота Занчука Олександра Степановича відповідає вимогам академічної доброчесності, що проявляється в належному цитуванні джерел та

чіткому зазначенні авторства наукових ідей. Авторські напрацювання, включаючи розроблені методичні підходи та рекомендації, представлені як самостійний внесок у науку. Публікація наукових результатів у фахових виданнях та їх апробація на конференціях засвідчують про дотримання принципів відкритості і прозорості наукової діяльності дисертанта. Робота не містить ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, які могли би поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертантом представленої наукової роботи. Це дозволяє зробити висновок про дотримання вимог академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження

Відзначаючи високий науковий рівень представленої дисертаційної роботи, необхідно звернути увагу на наявні в ній окремі дискусійні положення чи недоліки:

1. У роботі методологія інтегрованого планування розвитку землекористування зосереджена на процесах прийняття рішень, заснованих на конфронтації та подальшій пропозиції щодо гармонії у збереженні властивостей ландшафту як складової земельного і екологічного капіталів (п. 1.2, рис. 1.4). Однак, на нашу думку, у дисертації не достатньо розкрито поняття «екологічний капітал».

2. У п. 2.2 проведено аналіз поглядів мешканців територіальних громад щодо проблем розвитку місцевого землекористування на основі результатів соціологічного опитування у рамках досліджень «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування», «Думки і погляди мешканців/-ок потенційної Львівської агломерації щодо децентралізації і міжмуніципальної співпраці». На нашу думку, було б доцільно провести власне опитування, зокрема стосовно зацікавленості землевласників у переведенні приватних земель сільськогосподарського призначення до еколого-рекреаційного каркасу.

3. Під час аналізу продуктивності (ефективності) природно-ресурсного потенціалу Львівської області використано поняття «старих районів області»

(п. 2.1, табл. 2.5). На нашу думку, такий термін не коректний, доцільніше було б використати термін «районів області до адміністративно-територіальної реформи 2020 року».

4. У додатках Н9, Н10 подано інформацію щодо зонування земель територіальних громад за типами (підтипами) землекористування на основі методологічного підходу науковців А.М. Третяка та В.М. Другак, на нашу думку, робота набула б більшої теоретико-практичної вагомості, якщо б автор запропонував доповнення до такого підходу, наприклад, підтип «рекреаційний сільської рекреації» тощо.

5. У роботі набули подальшого розвитку землевпорядно-планувальні заходи, які повинні бути реалізовані в процесі інтеграційного планування формування еколого-рекреаційного каркасу системи землекористування (п. 3.3, табл. 3.20). Однак, на нашу думку, ці заходи недостатньо відображають екологічну складову, було б доцільно їх більш конкретизувати в заповідному та сільськогосподарському напрямках розвитку, наприклад, консервація і рекультивація земель.

Проте, зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують наукової і практичної цінності результатів представленого дослідження та позитивного загального враження від дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Занчука Олександра Степановича на тему «Еколого-економічні основи інтегрованого планування розвитку землекористування територіальних громад» є завершеним самостійним дослідженням, спрямованим на розробку теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо територіально-просторового планування використання земельних та інших природних ресурсів в контексті сталого розвитку. Отримані автором результати дисертаційного дослідження, висновки і пропозиції мають вагомe значення для вирішення проблем соціально-економічної та екологічної складової землекористування територіальних громад.

Дисертація написана діловою українською мовою в науковому стилі з використанням спеціальної термінології. Стилiстичне оформлення роботи визначається логічною послідовністю, точністю та високим теоретико-методичним вирішенням досліджуваних питань.

За змістом, оформленням та апробацією основних положень дисертаційна робота Занчука Олександра Степановича на тему «Еколого-економічні основи інтегрованого планування розвитку землекористування територіальних громад» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року (зі змінами і доповненнями), а її автор – Занчук Олександр Степанович – заслуговує присудження доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,

Учений секретар Львівського

національного університету

ветеринарної медицини

та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Наталія СТОЙКО

Підпис засвідчую:

проректор з наукової роботи ЛНУВМБ

імені С.З. Гжицького, к. с.-г. н., доцент

Олег ФЕДЕЦЬ

24 липня 2025 р.